

*Захарова Н.Ю.
к.е.н., доцент кафедри управління та адміністрування
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Стійкість фінансового стану є визначальною для забезпечення ефективної діяльності будь-якого суб'єкта господарювання та забезпечення його майбутнього розвитку. В умовах військових дій вітчизняні підприємства стикнулися з рядом загроз, які впливають на всі сфери діяльності. При цьому знизився фінансовий потенціал підприємств й актуалізувалися питання управління фінансовими ресурсами з боку їх формування, розподілу та використання. Крім того, виникає більш комплексне питання забезпечення фінансової безпеки підприємства та можливості фінансового маневрування у нестабільних умовах господарювання. Тому, винятково важливим для суб'єктів господарювання на сьогодні управління фінансовою стійкістю підприємства.

Щодо сутності фінансової стійкості можна виділити декілька основних підходів, які визначають це поняття як:

- 1) стан підприємства або його фінансових ресурсів, за якого досягаються основні параметри його розвитку;
- 2) здатність або спроможність підприємства виконувати певні зобов'язання та досягати результатів;
- 3) інтегральна чи узагальнююча характеристика підприємства в цілому або його фінансового стану;
- 4) платоспроможність підприємства, що забезпечується у певному часовому періоді та за певних умов та ін. [1]

Комплексно фінансова стійкість визначається структурою фінансових ресурсів підприємства, серед яких виділяють власні, позикові і залучені.

Основою формування власних фінансових ресурсів є прибуток підприємства, що спрямовується на його подальший розвиток. Але в умовах кризи прибутковість бізнесу різко зменшується внаслідок дії негативних чинників, серед яких можна виділити: порушення логістичних зв'язків; підвищення витрат, особливо, що стосується енергоносіїв; нестабільність роботи енергосистеми країни; труднощі в

управлінні персоналом, пов'язані із необхідністю забезпечення його безпеки та виникненням вимушеної міграції; зниження купівельної спроможності населення та зміна пріоритетів у споживанні ряду товарів і послуг; негативні зміни валютного курсу тощо.

Нестача власних фінансових ресурсів змушує підприємства вдаватися до пошуку зовнішніх джерел фінансування діяльності, серед яких найпоширенішим є кредити. Звичайно, умови кредитування, які пропонуються на сьогодні банківськими установами, для багатьох підприємств є неприйнятними. Тому багато з них використовують механізми державної підтримки бізнесу, серед яких слід виділити програму «Доступні кредити 5-7-9%». Її реалізує Фонд розвитку підприємництва (ФРП). Єдиним учасником ФРП є Уряд України в особі Міністерства фінансів України, що координує усі аспекти його діяльності. Зокрема ФРП уклав угоди про співробітництво з 44 банками.

З моменту старту Програми суб'єкти підприємництва станом на 31.10.2022 р. отримали від уповноважених банків 49 405 кредитів на загальну суму 149,17 млрд грн, з яких 31 894 – від банків державного сектору економіки на загальну суму 59,57 млрд гривень.

За період дії воєнного стану в Україні у межах Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» укладено 14 583 кредитні договори на загальну суму 59,55 млрд грн (у тому числі банками державного сектору – 11 418 кредитних договорів на суму 32,92 млрд грн), з яких:

- 0,77 млрд грн – на інвестиційні цілі;
- 5,21 млрд грн – як антикризові кредити;
- 4,5 млрд грн – як рефінансування попередньо отриманих кредитів;
- 23,65 млрд грн – кредити для сільськогосподарських товаровиробників;
- 25,39 млн грн – на антивоєнні цілі [2].

За програмою «Доступні кредити 5-7-9%» в проєкті бюджету на 2023 рік передбачено 16 млрд грн.

Сферою, що істотно підтримує продовольчу безпеку країни та забезпечує надходження від експорту продукції є сільське господарство, яке також стикнулося з нестачею фінансових ресурсів. Для запобігання зниженню обсягів кредитування через

збільшення облікової ставки НБУ, а також сприяння фінансуванню сільськогосподарських товаровиробників для проведення комплексу осінніх польових робіт у 2022 році прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 29 липня 2022 р. № 916 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 28 і від 14 липня 2021 р. № 723» [3].

Також державою запропоновані кредити суб'єктам підприємництва на відновлення виробничих потужностей. Згідно з Постановою КМУ від 14.10.2022 р. №1194, кредит може бути наданий під 9% терміном до 5 років на суму до 60 млн грн (без урахування раніше виданих кредитів за програмами державної підтримки). Виконання зобов'язань по таким кредитам частково (до 80%) буде забезпечуватись державною гарантією.

Суб'єкт підприємництва також повинен відповідати таким критеріям:

провадження станом на 1 січня 2022 р. прибуткової господарської діяльності протягом року, що підтверджується даними річної фінансової звітності;

виробничі потужності на дату звернення за отриманням державної підтримки, розташовані на території не ближче ніж за 50 кілометрів до районів проведення воєнних (бойових) дій, що не перебуває в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні) [4].

Не дивлячись на державну допомогу щодо розширення можливостей залучення фінансових ресурсів для здійснення (відновлення) господарської діяльності на пільгових умовах, будь яке підприємство повинно виважено підходити до цього процесу. Обов'язково слід звернути увагу, яким чином отримані кошти вплинуть на показники стійкості фінансового стану підприємства, рівень його платоспроможності і ліквідності. Тому на кожному підприємстві повинні бути сформовані певні підходи до управління фінансовою стійкістю.

Під управлінням фінансовою стійкістю підприємства слід розуміти процес цілеспрямованого впливу на формування, розподіл і використання його фінансових ресурсів, спрямований на здійснення процесів розширеного відтворення при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності з одного боку, і мінімізації фінансових ризиків з іншого, підтримку фінансової рівноваги, забезпечення фінансової безпеки з метою зростання прибутковості ведення бізнесу.

За нашою думкою управління фінансовою стійкістю повинно бути адаптоване під специфіку діяльності підприємства та може включати такі етапи:

Формування основних пріоритетів у забезпеченні фінансової стійкості підприємства в рамках досягнення оперативних та стратегічних цілей його діяльності.

Оцінка фінансового потенціалу підприємства, обґрунтування необхідності та джерел залучення додаткових фінансових ресурсів.

Оцінка впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища на зміну рівня фінансової стійкості.

Вибір методів оцінки фінансової стійкості підприємства залежно від основних цілей її здійснення.

Забезпечення оптимального співвідношення між власними і позиковими фінансовими ресурсами відповідно до критеріїв, обраних підприємством.

Формування програми дій щодо підтримання рівня фінансової стійкості на визначеному рівні.

Обґрунтування алгоритму контролю за виконання програми.

Розробка стратегії управління фінансовою стійкістю підприємства.

Таким чином, ефективне управління фінансовою стійкістю дозволить підприємству реалізувати поставлені цілі, забезпечить стабільність функціонування та можливості подальшого успішного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Захарова Н.Ю. Підходи до формування й оцінки фінансової стійкості підприємства. *Бізнес Інформ*. №10. 2020. С. 307-315.

2. Мінфін: За час дії воєнного стану в межах Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» видано 14 583 пільгових кредити на 59,55 млрд грн URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-za-chas-diyi-voennogo-stanu-v-mezhah-derzhavnoyi-programi-dostupni-krediti-5-7-9-vidano-14-583-pilgovih-krediti-na-5955-mlrd-grn>.

3. Про внесення змін до порядку, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 28 і від 14 липня 2021 р. № 723 / Постанова КМУ від 14.10.2022 р №1194. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1194-2022-%D0%BF#Text>

4. Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 28 і від 14 липня 2021 р. № 723 / Постанова КМУ від 29.07.2022 р №916. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/916-2022-%D0%BF#Text>.